

Kázání Dalibora Antalíka

Copak já jsem Bůh?

Text: Genesis 29,15-30,24

Gn 29,31–30,24

... Když Hospodin viděl, že Lea není milována, otevřel její lůno. Ráchel však zůstala neplodná. Lea otěhotněla, porodila syna a pojmenovala ho Rúben (to je Hleďte-syn); řekla totiž: "Hospodin viděl mé pokoření; nyní mě už bude můj muž milovat."

Otěhotněla znovu, porodila syna a řekla: "Hospodin uslyšel, že nejsem milována, a dal mi také tohoto." Pojmenovala ho tedy Šimeón (to je Vyslyš-Bůh) A znovu otěhotněla, porodila syna a řekla: "Tentokrát se už můj muž přidruží ke mně, poněvadž jsem mu porodila tři syny." Proto se jmenuje Lévi (to je Přidružitel). A znovu otěhotněla, porodila syna a řekla: "Zase mohu vzdávat chválu Hospodinu." Proto ho pojmenovala Juda (to je Ten, který vzdává chválu). A přestala rodit.

Když Ráchel viděla, že Jákobovi nerodí, žárlila na svou sestru a naléhala na Jáka: "Dej mi syny! Nedáš-li, umřu." Jákob vzplanul proti Ráchel hněvem a okřikl ji: "Což mohu za to, že Bůh odpírá plod tvému životu?" Odvětila: "Tu je má otrokyně Bilha; vejdi k ní! Porodí na má kolena, a tak i já budu mít z ní syny." Dala mu tedy svou služku Bilhu za ženu a Jákob k ní vešel. Bilha otěhotněla a porodila Jákobovi syna. Tu řekla Ráchel: "Bůh mě obhájil, také můj hlas uslyšel a dal mi syna." Proto ho pojmenovala Dan (to je obhájce). Ráchelina služka Bilha otěhotněla ještě jednou a porodila Jákobovi druhého syna. Ráchel opět řekla: "V úporném boji o Boží přízeň jsem zápasila se svou sestrou a obstála jsem." A pojmenovala ho Neftalí (to je Vybojovaný). Když Lea viděla, že přestala rodit, vzala svou služku Zilpu a dala ji Jákobovi za ženu. Také Lejina služka Zilpa porodila Jákobovi syna. Tu Lea řekla: "Jaké štěstí!" A dala mu jméno Gád (to je Štěstí). Pak Lejina služka Zilpa porodila Jákobovi druhého syna. Lea opět řekla: "Jaké blaho pro mne; všechny dcery mě budou blahoslavít." A dala mu jméno Ašer (to je Blahoslav).

Ve dnech, kdy se žala pšenice, vyšel Rúben a našel na poli jablíčka lásky a přinesl je své matce Leji. Ráchel však na Leu naléhala: "Dej mi prosím několik těch jablíček lásky od svého syna!" Ale ona ji odbyla: "Copak je to málo, žes mi vzala muže? Chceš mi vzít i jablíčka lásky od mého syna?" Ráchel řekla: "Tak at' za ta jablíčka lásky od tvého syna spí tuto noc s tebou." Když Jákob přicházel navečer z pole, vyšla mu Lea vstříc a řekla: "Musíš vejít ke mně, najala jsem tě za mzdu, za jablíčka lásky od svého syna." I

spal té noci s ní. A Bůh Leu vyslyšel; otěhotněla a porodila Jákobovi pátého syna. Lea řekla: "Bůh mi dal mzdu za to, že jsem svému muži dala svou služku." A pojmenovala ho Isachar (to je Za-mzdu-najatý). Lea otěhotněla ještě jednou a porodila Jákobovi šestého syna. Lea opět řekla: "Jak pěkným darem obdaroval Bůh právě mne! Tentokrát už bude můj muž zůstat se mnou. Porodila jsem mu šest synů!" A dala mu jméno Zabulón (to je Zůstávající). Potom porodila dceru a dala jí jméno Dína.

I rozpomenul se Bůh na Ráchel, vyslyšel ji a otevřel její lůno. Otěhotněla, porodila syna a řekla: "Bůh odňal mé pohanění." Dala mu jméno Josef (to je Přidej-Bůh) a dodala: "Kéž mi Hospodin přidá ještě dalšího syna."

Hatachat elohím ánokí? Namísto Boha jsem (tu) já? Copak já jsem Bůh, Ráchel? Kdybych byl Bůh, vypadalo by to se mnou jinak. Léta jsem na útěku, sloužím u cizích, u tvého otce, Ráchel, a ten na mě občas ušije nějakou tu boudu. O místo pod sluncem se peru dnes a denně. O klacky pod nohama zakopávám zas a znova. I když jsem před nimi přestal utíkat, tak nejsem Bůh. Jasně, už netru bídu s nouzí, ale stejně můj život není zrovna procházka rajskou zahradou. Žiju v provizoriu, pořád nikde doma. Sedm let dřiny jsem musel ustát, abych tě dostal za ženu, Ráchel. Ale místo tebe mi Lában o svatební noci vnutil tvou starší sestru, Leu. Nakonec jsem získal i tebe, ale za to, že budu tvému otci robotovat dalších sedm roků. Ne, tohle to Bůh dělat fakt že nemusí.

Teď mám ženy dvě. Dvě sestry. Sestry? Vždyť se s Leou máte rády asi jako kočka se psem. Sestry – nesestry – dvě cizinky ... Skoro jako já s Ezauem. Jojo, i „vlastní brácha, ten může bejt Kain.“ To znám. Když už jsme u toho, tehdy jsem se jako Bůh asi ještě cítil. Možná, že jsem to všechno chtěl porychtovat sobě na míru. To s prvorozenstvím, i to Izákovo požehnání. Ale nějak se to vymklo. Spíš než hrdina bez bázně a hany jen taková šmíra. A teď si hraje s ohněm vy dvě, Ráchel. Další sourozenci na baterky ...

Jsi krásná, Ráchel, a já tě miluju, co jsem tě uviděl. O tebe jsem stál. O Leu jsem se neucházel. Dostal jsem ji, abych musel dřít jako kůň ještě dalších sedm let a mohl být s tebou. Ale jako tebe ji mít rád nedokážu. Nejde to ... nevím proč. Možná proto, že nejsem Bůh, že nejsem jako On. Je to paradox, Ráchel, On nás umí milovat bez rozdílu. Ale jako by měl navíc zvláštní slabost pro ty, kdo zůstávají za hranicemi té naší schopnosti milovat. Viděl, že u mě Lea nabírá zpoždění na druhé koleji, když ty jsi měla zelenou. A tak se narodil náš první syn. Lea dostala dárek z nebe a já s ní. Dárek Boží do tohohle nemilovaného světa. Když porodila, vybrala mu

jméno Rúben. Pak řekla něco, z čeho mi zatrne ještě dneska, když na to vzpomenu: „Hospodin viděl mé pokorení. Teď už mě můj manžel bude milovat.“ Spletla se, Ráchel, lásku k ní si naordinovat neumím. Tebe mám rád, i když spolu děti nemáme. Taky nevím, proč to tak je. Ale prostě to je.

Lea se pak radovala ještě třikrát, když nám porodila další tři syny – Šimeóna, Léviho a Judu. Zase marně. Teď už má potomky čtyři a rodit přestala. Ty nemáš děti žádné. A mně to vyčítáš, Ráchel!? Prý: „Dej mi děti, Jákože, jinak umřu!“ Prosím tě, přestaň! Přestaň žárlit! Jasně, taky mě to mrzí – jako tebe. Ale copak jsem Bůh? *Hatachat elohím ánoki?* Jenom on umí dát život. Já tě miluju, ale na zázraky jsem ve škole chyběl! A fakt jsem rád, že na Boha už si hrát nechci ...

Ráchel Jákoba vyslechla. Pak mu vyložila svou alternativu – jako kdysi Sára Abrahamovi: „Tady máš mou otrokyni Bilhu. Vejdi k ní, a tak i já budu mít z ní syny.“ Stalo se, a dítě, které Bilha porodila, sama nepojmenovala. To Ráchel mu dala jméno Dan, nikoli jeho biologická matka. Pak přišel na svět další syn od Bilhy. „Ať se jmenuje Neftalí,“ znovu přebrala iniciativu Ráchel.

Ani Lea však nehodila flintu do žita: Také ona manželovi poskytla svou služku Zilpu. Stejně jako Ráchel i ona sama dává Zilpiným dětem jména – Ašer a Gád. Zvláštní, to Gádovo jméno, doslova znamená „Šťěstí“. Ale zbývá tu ještě pro štěstí vůbec nějaké místo? Možná – i když s dost hořkou příchutí. Stejně jako v celé téhle *bizarre love story*. Každá ze sester chce, co má ta druhá. Jako by se jim zdálo, že k vlastnímu štěstí potřebují právě to, „co já nemám a co jako na potvoru má zrovna ta druhá.“ Přitom ani jedna z nich není šťastná s tím, co má. Opravdu potřebuji ke štěstí přesně to, co má ta druhá, ten druhý? Opravdu mám věřit tomu, že až to budu mít, budu konečně *happy*?

Pak se přihodilo něco, co dopředu nenaplánujeme. Tak to někdy chodí. „Ve dnech, kdy se žala pšenice, vyšel Rúben a našel na poli plody mandragory (tak *Septuaginta, Vulgata*) a přinesl je své matce Lei.“ Co je na ní tak zvláštního? Její účinky – narkotické, afrodisiakální, horoucí. Ne náhodou staří Řekové uctívali svou bohyni krásy a milostné vášně jako Mandragorovou Afroditu.

„Čeho je moc, toho je příliš,“ říká si v duchu Ráchel. „Pořád jsem krásná, i po těch létech. Víím to, ví to i Jákože. Jsem žádoucí skoro jak bohyně – i když bez dětí. Že jsem se neutrápila touhou po nich, za to může Jákožova láska. Ztratit ji by bylo smrtící: „Leo, přenech mi, prosím, tu mandragoru, co ti donesl tvůj nejstarší!“ Dosud milovaná favoritka nahrává na smeč věčně druhé prvorozené: „Copak ti nestačí, žeš' mi odloudila muže? Že tobě lásku a vášeň dal a mně ne? Chceš mě obrát i o dárek od mého syna?“

Svého času lícitovali Jákože s Ezauem o miskou čočovice a prvorozenství. Teď je ve hře miska s mandragorou a manželova náklonnost. Sestry – nesestry jdou ve šlépějích bratrů – nebratrů. Jak daleko jsme ochotni zajít pro kousek „šťěstí“? Ráchel je jasné, že teď se hraje o všechno. A tak hází do banku manžela: „Když se toho afrodisiaka vzdáš, dnes v noci je Jákože tvůj.“ Slušný hazard ... Za devět měsíců se Lei narodil pátý syn Izachar. Po čase ještě i šestý, Zabulón. Nakonec dcera Dína. V tom zápolení dvou zfrustrovaných žen zůstává skryta otázka, na kterou asi nikdo nezná jednoznačnou odpověď: Co je víc, mít děti, nebo mít lásku?

Sám od sebe tenhle tyjáter dobře dopadnout nemůže. Ale naštěstí je tu ještě Ten, který umí vstoupit dokonce i do našich *love stories*, byť je občas umíme vygenerovat pořádně bizarní. Ten, který dává životu povstat i padat a může jím obdarovat. „I rozpomenul se Bůh na Ráchel“ a porodila syna Josefa.

Happy end, který uspokojí i diváka telenovely? Na první pohled by to tak mohlo vypadat. Prvoplánová milovaná hrdinka se po všech peripetiích konečně rozrodila. „Bůh odňal mé pohanění,“ říká na závěr s vděčností a srozumitelnou hrdostí. Zvítězila tím ve svém celoživotním klání nad svou starší sestrou? Nad prvorozenou, co zůstávala vždycky jen druhou v pořadí? Položila nemilovanou definitivně na lopatky?

Člověk by to tak mohl vnímat. Ale jak to vnímá Ten, kdo ten dlouhý příběh s námi lidmi kdysi rozehrál? Ten obdarovává lidmi milované i lidmi nemilované. „Svému slunci dává svítit na zlé i dobré a déšť posílá na spravedlivé i nespravedlivé,“ dodal na toto téma jeho Syn (*Mt 5,45*). Na hlavní hrdiny a subrety, stejně jako na vedlejší postavy. Kompars pro něj neexistuje. A za to mu patří díky. Co říci nakonec? Snad jen tolik, že další příběhy o Božím lidu ukážou, jak nikoli z linie milované Ráchel, nýbrž zcela paradoxně z Ley, té nemilované z druhé koleje, jednou povstane Mojžíš, Áron, David a, ano, i mistr z Nazaretu. Ne, my opravdu nejsme bohové ... A je to dobře.

Amen.